

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของปัญหา

“ชื่อ” เป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อเรียก คน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ เป็นต้น การใช้ชื่อจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เกิดความสะดวกและความถูกต้องในการสื่อสารของมนุษย์ ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร (๒๕๒๔ : ๑๙-๒๒) ได้กล่าวถึงความสำคัญของชื่อที่สามารถบ่งบอกสิ่งต่าง ๆ ได้ คือ บ่งบอกภูมิหลังของบุคคล เช่น ชื่อจุก จ้อย ส่วนใหญ่จะเป็นชื่อของเด็กวัด บ่งบอกที่มาของบุคคล เช่น คนภาคเหนือมักจะมีชื่อเล่นว่า หล้า คำ คนภาคอีสาน มักมีชื่อเล่นว่า สี สา อ้าย ยี่ เป็นต้น บ่งบอกถึงศาสนาที่นับถือ เช่น ชื่อ อาลี อดุลย์ มักเป็นคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ตลอดจนบ่งบอกเพศของบุคคล เช่น จินตนา อรสา มักเป็นชื่อของผู้หญิง เป็นต้น

นอกจากนี้ชื่อยังมีความสำคัญต่อความคิดความเชื่อของคนในสังคม ดังเช่นที่ ภาณุทรรศน์ (ม.ป.ป.: ๒๐ - ๒๑) กล่าวไว้ว่า ชื่อดีก็เป็นศรีแก่ตัวเอง ถือกันว่าชื่อดีสามารถส่งเสริมให้เจ้าของชื่อมีชีวิตรุ่งโรจน์ ก้าวหน้าได้อย่างดีงาม มีความสุขอยู่ในสังคมได้อย่างราบเรียบ ปราศจากอุปสรรคเภทภัยอันตรายใด ๆ ชื่อที่ไม่ดีอาจก่อให้เกิดความเลวร้ายแก่ตัวเองได้ ชีวิตไม่มีความสุข ปราศจากความก้าวหน้า มีอุปสรรคเสมอ ความเชื่อเรื่องชื่อดังกล่าวไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะชื่อของบุคคลเท่านั้น ยังรวมไปถึงชื่อของสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนไทยด้วย อาทิชื่อของต้นไม้ คนไทยจะนิยมเลือกต้นไม้ที่มีชื่อดีเป็นมงคลมาปลูกไว้ในบ้าน เช่น นิยมปลูกต้นใบเงิน ใบทอง ใบนากว่านเศรษฐี เพื่อความสมบูรณ์มั่งคั่งในทรัพย์สินศฤงคาร ปลูกต้นมะยมเพื่อให้คนนิยมชมชอบ ปลูกต้นมะขามให้คนเกรงขาม หรือปลูกต้นพุทธรักษาเพื่อให้พระคุ้มครอง และจะไม่นิยมปลูกต้นไม้ที่มีชื่อไม่ดีไว้ในบริเวณบ้าน เช่น ต้นลั่นทม ต้นโศก ต้นระกำ ต้นเต่าร้าง เพราะเกรงว่าจะทำให้เกิดความทุกข์ระทม มีแต่ความเศร้าโศก ความเจ็บช้ำระกำใจ หรือเกิดการหย่าร้างได้

จากการที่ “ชื่อ” มีความสำคัญดังกล่าว คนไทยจึงให้ความสำคัญกับการตั้งชื่อ ดังจะเห็นได้ว่า มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อสิ่งต่าง ๆ เช่น การตั้งชื่อบุคคล ได้แก่การศึกษา “การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทย” ของ สุภาพรพรณ ฌ บางช้าง (๒๕๒๗) “การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวล้านนาในจังหวัดเชียงราย” ของ จริญญาศรี มูลสวัสดิ์ (๒๕๓๕) “การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทยในกรุงเทพมหานคร” ของ วรางคณา สว่างตระกูล (๒๕๔๐) การตั้งชื่อสถานที่ ได้แก่ “การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้า” ของ วิยะดา จงบรรจบ (๒๕๓๔) และ

“ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลกวาสี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย” ของ ปราณี กุลละวณิช (๒๕๓๕) เป็นต้น

การศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาชื่อพันธุ์ไม้ โดยเฉพาะพันธุ์ไม้มงคล ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของคนไทยและผูกพันกับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน อีกทั้งการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลยังไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ผู้ตั้งชื่อสามารถตั้งได้อย่างอิสระ ทำให้มีชื่อพันธุ์ไม้มงคลที่หลากหลาย จึงน่าสนใจว่าชื่อพันธุ์ไม้มงคลจะมีลักษณะโครงสร้างภาษาอย่างไร มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใด และแสดงให้เห็นความคิดความเชื่อของคนไทยในด้านใดบ้าง

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษากำสร้างคำในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทย
๒. เพื่อศึกษาชื่อและการใช้คำที่อยู่ในกลุ่มความหมายมงคล
๓. เพื่อศึกษาความเชื่อของคนไทยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทย

๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย

๑. การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทยมีการสร้างคำแบบต่าง ๆ
๒. การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลมีกลุ่มความหมายที่เป็นมงคลได้หลายลักษณะ เช่น การใช้ชื่อที่มีความหมายมงคลเกี่ยวกับโชคลาภ อำนาจ ชื่อเสียงเกียรติยศ ความมั่งคั่งร่ำรวย ความสุข ความสมหวัง เป็นต้น
๓. ชื่อที่เป็นมงคลสะท้อนความเชื่อของคนไทย

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑. ผู้วิจัยจะศึกษาชื่อพันธุ์ไม้มงคล ๒ ประเภท คือ พันธุ์ไม้มงคลประเภทว่าน และพันธุ์ไม้มงคลประเภทเป็ยเทียน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นพันธุ์ไม้ที่มีชื่อพันธุ์ต่าง ๆ อยู่จำนวนมาก อีกทั้งคนไทยยังมีความเชื่อและนิยมปลูกเลี้ยงพันธุ์ไม้ทั้ง ๒ ประเภทนี้กันมาก

๒. ผู้วิจัยจะศึกษาชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทว่านที่รวบรวมไว้ในหนังสือ “ว่านกับคุณลักษณะ” ของ นายเลื่อน กัณหะกาญจนะ ที่รวบรวมพิมพ์ พ.ศ.๒๕๑๓ (พิมพ์ครั้งที่ ๒) ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมชื่อว่านที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่มีหลักฐานอยู่ เพราะพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ และ

ปรับปรุงพิมพ์ครั้งที่ ๒ ในปีพ.ศ. ๒๕๑๓ ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้ ชื่อว่าที่ใช้ในการศึกษามีทั้งหมดจำนวน ๓๔๕ ชื่อ

๓. ผู้วิจัยจะศึกษาชื่อพันธุ์ไม้มงคลประเภทโป๊ยเซียนที่รวบรวมไว้ในหนังสือโป๊ยเซียนไม้ดอกสวยงาม ของ สำนักพิมพ์บ้านและสวน ตั้งแต่เล่มที่ ๑ - ๔ เนื่องจากเป็นหนังสือที่ดีพิมพ์รายชื่อพันธุ์ไม้โป๊ยเซียนที่มีการจดทะเบียนไว้แล้วอย่างเป็นทางการกับชมรมโป๊ยเซียนแห่งประเทศไทย ชื่อโป๊ยเซียนที่ใช้ในการศึกษามีทั้งหมดจำนวน ๑,๒๗๕ ชื่อ

๑.๕ วิธีการดำเนินการวิจัย

๑.๕.๑ ขั้นตอนการวิจัย

๑. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้
๒. รวบรวมข้อมูลรายชื่อพันธุ์ไม้มงคลจากแหล่งข้อมูลที่ได้กล่าวไว้ตามขอบเขตการวิจัย
๓. ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างคำของชื่อพันธุ์ไม้มงคล
๔. ศึกษาวิเคราะห์ความหมายของชื่อพันธุ์ไม้มงคล
๕. ศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้มงคล
๖. เรียบเรียงผลการวิจัย
๗. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๑.๕.๒ วิธีการเลือกข้อมูล

๑.๕.๒.๑ พันธุ์ไม้มงคลประเภทว่าน

“ว่าน” คนไทยรู้จักและปลูกเลี้ยงไว้ในบ้านมาแต่โบราณกาล ด้วยเชื่อมั่นว่ามีสรรพคุณโดยอิทธิฤทธิ์ของว่านมากมายหลายทาง ทั้งทางเมตตามหานิยม คงกระพันชาตรี อำนาจคุ้มครองรักษา โชคลาภ และเป็นยาสมุนไพร เชื่อกันว่าว่านมีชีวิตมีญาณสามารถดลบันดาลให้ผู้เลื่อมใสนับถือเกิดโชคลาภคิดทำสิ่งใดก็เหมือนมีญาณวิถีมหาช่วยชี้ช่องทางให้ประสบความสำเร็จลุล่วงด้วยดี (ผอยผา พันธุ์พัก, ๒๕๔๒ : ๖๐๗๒) ด้วยเหตุที่ว่านเป็นพฤกษชาติมหัศจรรย์ดังกล่าว จึงมีผู้พยายามตั้งชื่อพันธุ์ไม้ประดับ หรือพันธุ์ไม้อื่น ๆ ที่ผสมขึ้นภายหลัง

ให้เป็น “อ่าน” เพื่อประโยชน์ในทางการค้ามากขึ้น ทำให้ยากแก่การที่จะระบุชี้ชัดได้ว่า พันธุ์ไม้ชนิดใด เป็น “อ่าน” ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตข้อมูลโดยจะยึดข้อมูลในหนังสือ “อ่านกับคุณลักษณะ” ของ นายเลื่อน กัณฑ์กาญจนะ ที่รวบรวมพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๑๓ (พิมพ์ครั้งที่ ๒) เป็นหลักในการศึกษา วิเคราะห์ ดังเหตุผลต่อไปนี้ คือ

๑. หนังสือ “อ่านกับคุณลักษณะ” นี้มีหลักฐานบอกถึงแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรวบรวม ชื่ออ่านไว้อย่างชัดเจนว่ารวบรวมชื่ออ่านมาจากตำราอ่านของเก่า จากการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ ในทางอ่าน และจากการศึกษาจากตำราอ่านที่ได้ตีพิมพ์จำหน่ายในประเทศไทยในอดีต ตั้งแต่ ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๖ รวมจำนวน ๙ เล่ม คือ

๑. “ลักษณะอ่าน”	ของ นายชิตร์ วัฒนะ	รวบรวมพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๓
๒. “ตำรากระบิลอ่าน”	ของ หลวงประพัฒน์สรรพากร	รวบรวมพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖
๓. “ตำราพันธุ์อ่านยา ๑๐๘ อย่าง”	ของ ศ.ส.	รวบรวมพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๐
๔. “คู่มือนักเล่นอ่าน”	ของ ล. มหาจันทร์	รวบรวมพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๐
๕. “ตำราสรรพคุณยาไทย ว่าด้วยลักษณะกบิลอ่าน”	ของ นายไพฑูรย์ ศรีเพ็ญ	รวบรวมพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔
๖. “ตำราดูอ่านและพระเครื่องพระบรมธาตุ”	ของ ชัยมงคล อุดมทรัพย์	รวบรวมพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๓
๗. “ตำรากบิลอ่าน”	ของ พยอม วิไลรัตน์	รวบรวมพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๔
๘. “ตำราวิธีปลูกอ่าน และดูลักษณะอ่าน”	ของ สิริ จิตโต	รวบรวมพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
๙. “ตำราอ่านวิเศษอันศักดิ์สิทธิ์”	ของ อาจารย์ชั้น หาวิธิ	รวบรวมพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๖

ข้อมูลจากตำราอ่านทั้ง ๙ เล่มที่นายเลื่อน ได้รวบรวมมาไว้ในหนังสือ “อ่านกับคุณลักษณะ” เป็นข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในช่วงเวลา ๓๓ ปีก่อนหน้าที่จะมีการรวบรวมพิมพ์หนังสือ “อ่านกับคุณลักษณะ” ขึ้นพิมพ์เป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ และฉบับที่ใช้อ้างอิงเป็นฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ จึงน่าจะเป็นข้อมูลที่เชื่อได้ว่าเป็นชื่ออ่านที่มีมาแต่ดั้งเดิมได้เช่นกัน หนังสือ “อ่านกับคุณลักษณะ” ฉบับที่ใช้อ้างอิงนี้ได้มีการอ้างอิง ดังที่ วิชัย อภัยสุวรรณ (๒๕๒๔ : ๗) กล่าวไว้ว่า “หนังสืออ่านกับคุณลักษณะนี้ ได้รับความนิยมนักเลงอ่านอย่างกว้างขวาง เพราะได้รวบรวม รายชื่ออ่านตั้งแต่ครั้งโบราณมาจนถึงยุคที่มีสมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทยขึ้น อีกทั้งได้รับประกันคุณภาพโดยสมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทยด้วย จึงน่าจะถือได้ว่าเป็นที่ยุติในการ สืบหาชื่ออ่าน”

๒. ผู้วิจัยได้คัดเลือกหนังสือที่รวบรวมชื่ออ่านโดยนักเล่นอ่าน และนักวิชาการที่ เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ “อ่าน” อีกจำนวน ๔ เล่ม ได้แก่ ๑. “สารานุกรมอ่านไทยฉบับสมบูรณ์” ของ

ทัศนาศาสตร์ และดำรงศักดิ์ นาคินิยม (ม.ป.ป.) ๒. “คู่มือคู่ว่านของสมาคมว่านแห่งประเทศไทย” ของ โอบาส ขอบเขตต์ (ม.ป.ป.) ๓. “ตะลุยดงว่าน” ของ เศรษฐา พยากรณ์ (ม.ป.ป.) และ ๔. “กบิลว่าน ๑๐๘” ของ สมาน คัมภีร์ และ ทัศนาศาสตร์ รวบรวมพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๑๖ มาเปรียบเทียบชื่อกับหนังสือ “ว่านกับคุณลักษณะ” เพื่อตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นดูว่าชื่อว่านที่ปรากฏในหนังสือ “ว่านกับคุณลักษณะ” จะตรงกันหรือไม่อย่างไร ซึ่งพบว่ามีชื่อว่านที่ตรงกันกับทั้ง ๔ เล่มเกินครึ่งหนึ่ง คือ ๑๙๒ ชื่อ จากจำนวน ๓๔๕ ชื่อ จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าข้อมูลในหนังสือ “ว่านกับคุณลักษณะ” เป็นที่น่าเชื่อถือได้เพราะเป็นที่รู้จักของนักเล่นว่าน และนักวิชาการที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับว่าน ส่วนชื่อที่ไม่ปรากฏในหนังสือทั้ง ๔ เล่มนั้น อาจเนื่องจากว่านชนิดนั้น ๆ ไม่ได้ได้รับความนิยมจากคนรุ่นหลังหรือสูญพันธุ์ไปแล้วก็เป็นได้

๑.๕.๒.๒ พันธุ์ไม้มงคลประเภทโป๊ยเซียน

“โป๊ยเซียน” เป็นไม้ประดับที่รู้จักและปลูกเลี้ยงกันมานานแสนนาน ส่วนการนำมาปลูกในประเทศไทยตั้งแต่ยุคใดสมัยใดไม่มีหลักฐานยืนยัน ตามตำนานเล่าขานว่า เราได้โป๊ยเซียนจากประเทศจีน และไม่ได้เป็นไม้พื้นเมืองของไทย ชาวจีนถือว่าโป๊ยเซียนเป็นไม้มงคลหรือไม้แห่งโชคลาภ ความเชื่อนี้ก็คงมาจากชื่อที่เรียกว่า “โป๊ยเซียน” ซึ่งแปลว่า เซียนทั้งแปดนั่นเอง (วิชัย คุสกุล, ๒๕๓๗ : ๑ – ๖) คนไทยรับเอาความเชื่อดังกล่าวมาพร้อม ๆ กับพันธุ์ไม้ ประกอบกับพันธุ์ไม้นี้เป็นไม้ประดับที่มีความงามอยู่ในตัว คนไทยจึงนิยมปลูกเลี้ยงกันมาก ทำให้พันธุ์ไม้ชนิดนี้มีการเพาะพันธุ์ขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง และมีการตั้งชื่อพันธุ์ไม้ขึ้นมาใหม่อย่างมากมาย หลากหลาย ทั้งนี้ อุไร จิรมงคลการ (สัมภาษณ์, ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕) ได้อธิบายไว้ว่า โดยปกติผู้เพาะพันธุ์จะต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับพันธุ์ไม้และจดทะเบียนชื่อพันธุ์ไม้ไว้กับชมรมโป๊ยเซียนแห่งประเทศไทย แต่ ณ ปัจจุบันชมรมดังกล่าวได้มีการยกเลิก และสมาชิกในชมรมที่มีความรู้เกี่ยวกับโป๊ยเซียนได้แยกย้ายกระจัดกระจายกันไป ทางสำนักพิมพ์บ้านและสวนจึงได้นำข้อมูลจากทางชมรมโป๊ยเซียนแห่งประเทศไทยและจากนักเล่นโป๊ยเซียนต่าง ๆ มารวบรวมให้ได้มากที่สุด ในหนังสือ “โป๊ยเซียนไม้ดอกเสียงทวย เล่ม ๑ – ๔” รวบรวมพิมพ์ ปีพ.ศ. ๒๕๓๘ ข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงจะใช้ข้อมูลจากหนังสือดังกล่าวนี้ในการศึกษา

๑.๖ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑. คำว่า “ม่งคล” ในที่นี้ผู้วิจัยสรุปความจากที่ผู้รู้หลายท่านและพจนานุกรมฉบับต่าง ๆ ได้ให้คำอธิบายไว้ โดยมีความหมายที่เป็นไปในทำนองเดียวกันซึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นนิยามของคำว่า “ม่งคล” ในงานวิจัยนี้ว่า “สิ่งหรือเหตุที่จะนำ ความสุข ความเจริญ และความปลอดภัยมาให้”

๒. “ไม่ม่งคล” หมายถึง ต้นไม้ที่นิยมปลูกไว้ในบ้านตามความเชื่อที่สืบทอดมาแต่โบราณว่าจะอำนวยความสะดวกรุ่งเรือง ความสุขสมบูรณ์ ตลอดจนคุ้มครองเจ้าของบ้านให้พ้นจากภัยพิบัติทั้งปวง (ประภัสสร ถาวรธิดาวาสน์, ๒๕๒๔ : ๗๐)

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบลักษณะการสร้างคำในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้ม่งคลในภาษาไทย
๒. ทำให้ทราบกลุ่มความหมายของการตั้งชื่อพันธุ์ไม้ม่งคลในภาษาไทย
๓. ทำให้ทราบความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งชื่อพันธุ์ไม้ม่งคลในภาษาไทย

๑.๘ ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. ชื่อพันธุ์ไม้ม่งคล ๑ ชื่อเป็นคำวิสามานยนาม ๑ คำ ดังนั้นในการศึกษาการสร้างคำในการตั้งชื่อพันธุ์ไม้ม่งคล ผู้วิจัยจึงจะพิจารณาว่ากรนำคำมาประกอบกันเป็นชื่อนั้นมีลักษณะโครงสร้างแบบใด

๒. ข้อมูลชื่อพันธุ์ไม้ม่งคลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ จะสะกดตามต้นฉบับที่ใช้ในการศึกษา

๑.๙ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ศึกษาเรื่องการสร้างชื่อพันธุ์ไม้ม่งคลในภาษาไทย ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างภาษา ความหมาย รวมทั้งความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อพันธุ์ไม้ม่งคล ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับชื่อเฉพาะ และงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อและการตั้งชื่อ เพื่อแสดงให้เห็นแนวคิดพื้นฐานและวิธีการศึกษาวิเคราะห์อื่นจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้

๑.๙.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับชื่อเฉพาะ

งานวิจัยที่ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับชื่อเฉพาะ ได้แก่ งานวิจัยของพัลแกรม (Pulgram, 1955 : 247 – 249 อ้างถึงใน นื่องนุช มณีอินทร์, ๒๕๔๓ : ๙) เรื่อง “Review of Theory of Names” ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีของชื่อ และคำจำกัดความของชื่อเฉพาะ (proper names) ผลการศึกษารูปได้ว่า ชื่อมีลักษณะที่เป็นสากลในทุกสังคม มนุษย์ไม่สามารถอยู่โดยปราศจากชื่อของตนเองได้ พัลแกรมยกตัวอย่างการจำแนกประเภทของชื่อในภาษาตระกูลอินโด – ยูโรเปียน เช่น กรีก ละติน ฝรั่งเศส เยอรมัน ฯลฯ ว่าส่วนใหญ่จะมาจากคำนาม หรือคำคุณศัพท์ที่ใช้เป็นคำนาม นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงแหล่งความหมายของชื่อ (semantic source) ว่าในภาษาต่าง ๆ ทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นภาษาตระกูลอินโด – ยูโรเปียน หรือ ภาษาจีน ฮิบรู อารบิก ฯลฯ ความหมายของชื่อมักมีความสัมพันธ์กับพระเจ้า ธรรมชาติ เวลา การเกิด และลักษณะภายนอกของแต่ละบุคคล โดยที่ในภาษาต่าง ๆ จะใช้คำศัพท์ในภาษาของตนเพื่อหมายถึงสิ่งเหล่านี้ นอกจากนี้ ความหมายของชื่อเฉพาะยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางจิตวิทยาด้วย เช่น เรื่องความสำคัญ ความสนใจ ความเป็นปัจเจกบุคคล และบริบท เป็นต้น ส่วนในเรื่องคำจำกัดความของชื่อเฉพาะ พัลแกรมสรุปว่าไม่มีลักษณะสากลอาจเป็นคำที่มีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้ และอาจเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้

จากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับชื่อเฉพาะของเอนสท์ พัลแกรม ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางที่จะนำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์การตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทย ในด้านประเภทของคำตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ เช่น คำนาม คำคุณศัพท์ และในด้านความหมายว่าความหมายของชื่อพันธุ์ไม้มงคลจะมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับสิ่งใด

๑.๙.๒ งานที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อและการตั้งชื่อ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับชื่อและการตั้งชื่อ ผู้วิจัยพบว่ามีงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อบุคคล และชื่อสถานที่ ดังนี้

๑.๙.๒.๑ งานที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อบุคคล

อะคินนาโซ (F. Niyi Akinnaso, 1957 อ้างถึงใน วิยะดา จงบรรจบ, ๒๕๓๔ : ๑๑) ศึกษาเรื่องชื่อบุคคลของ Yoruba โดยให้หลักการทางภาษาศาสตร์เชิงสังคมศึกษาโครงสร้างของภาษาที่ปรากฏเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและทัศนคติของเจ้าของภาษาด้วยวิธีการนำชื่อบุคคลมาวิเคราะห์องค์ประกอบโครงสร้าง และแยกส่วนความหมาย ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

๑. ภาษาที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อของชนกลุ่มนี้ประกอบด้วยชื่อที่มาจากคำนาม ทั้งที่เป็นนามเดี่ยว นามผสม และชื่อที่เป็นวลี ทั้งส่วนที่เป็นวลีอันเกิดจากการนำคำมาประกอบกันเป็นกลุ่มคำ และวลีที่ตัดมาจากข้อความที่เป็นประโยค ส่วนมากชาวโยรูบามักนิยมตั้งชื่อที่มีโครงสร้างเป็นวลีและที่เป็นนามผสมมากกว่าประเภทที่เป็นคำนามเดี่ยว

๒. การตั้งชื่อของชาวโยรูบาแสดงถึงความสัมพันธ์ทางภาษากับวัฒนธรรมของชนกลุ่มนี้ได้จากความหมายของชื่อ ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าเป็นความหมายที่เกี่ยวกับสภาพครอบครัว สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เป็นอยู่ในสังคมของชาวโยรูบา

งานของอะคินนาไซทำให้ทราบถึงลักษณะภาษาในการตั้งชื่อของชาวโยรูบาว่ามีโครงสร้างทั้งที่เป็นแบบคำและวลี รวมทั้งความหมายของชื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชนกลุ่มนี้

สุภาพรณ ฌ บางช้าง (๒๕๒๗) ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ในงานวิจัยเรื่อง "การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อ จำนวนพยางค์ ที่มาของภาษาว่าเป็นภาษาไทย ภาษาบาลี - สันสกฤต หรือภาษาอื่น ๆ และความหมายซึ่งสะท้อนค่านิยม ความเชื่อ และลักษณะความเป็นอยู่บางประการของคนไทยในสมัยต่าง ๆ ข้อมูลชื่อที่นำมาศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ชื่อของฝ่ายราชสกุล และชื่อของฝ่ายสามัญชน ปรากฏผลการศึกษาดังนี้ คือ

๑. การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของฝ่ายราชสกุลในทุกสมัย มีลักษณะการใช้ภาษาที่บ่งถึงความเป็นผู้มีฐานะทางสังคมที่สูงกว่าหรือพิเศษกว่าคนสามัญในยุคเดียวกัน ตัวอย่างเช่น พระองค์เจ้าศรีขวัญ เจ้าฟ้าศรีสุวรรณ เจ้าฟ้ามงกุฎ หม่อมเจ้าทิมพร ขณะที่การตั้งชื่อของสามัญชนทั่วไปจะแสดงถึงความหมายที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ รูปธรรม กิริยาอาการ และลักษณะต่าง ๆ ที่เห็นได้เด่นชัดในชีวิตประจำวัน เช่น ไผ่ จัน เลื่อน ซ้อย

๒. เรื่องจำนวนพยางค์ และที่มาของภาษา สุภาพรณพบว่าในระหว่างสมัยชื่อของคนไทยมีจำนวนพยางค์เพิ่มขึ้น ในสมัยสุโขทัย ออยุธยา และธนบุรี มีจำนวน ๑ พยางค์ถึง ๒ พยางค์ ตัวอย่างเช่น เตื่อ น้อย พยอม จำรัส ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ ชื่อมีจำนวนพยางค์ ๑ พยางค์ถึง ๖ พยางค์ ตัวอย่างเช่น เกด เอกदनัย กัลยาวดี เกษราอาภรณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ชื่อของเพศชายมีจำนวนพยางค์น้อยกว่าชื่อของเพศหญิงเกือบทุกสมัย ทางด้านที่มาของภาษาพบว่ามี

การลดจำนวนการใช้ภาษาไทย และมีการนำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในการตั้งชื่อมากขึ้นตามลำดับสมัย และเริ่มมีการตั้งชื่อด้วยภาษาเขมรในช่วงรัชกาลที่ ๑ เป็นต้นไป

๓. ความหมายและค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อของคนไทยแบ่งได้ตามสมัยต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑ สมัยสุโขทัย (พ.ศ. ๑๙๐๐ - ๑๙๒๗) ชื่อคนไทยส่วนใหญ่มีความหมายแสดงลำดับญาติ ซึ่งสะท้อนแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น เอื้อย อ้าย และแนวคิดเรื่องการเมืองหวังความมั่นคงผาสุกของชุมชนโดยส่วนรวม ตลอดจนแสดงระบบการปกครองที่มีแนวคิดแบบพ่อปกครองลูกเป็นพื้นฐาน

๓.๒ สมัยอยุธยาถึงธนบุรี ชื่อมักมีความหมายแสดงทั้งรูปธรรมและนามธรรม ชื่อที่แสดงความหมายทางรูปธรรมมักจะมี ความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดที่กลมกลืนกับธรรมชาติ และเห็นคุณค่าของการดำรงอยู่อย่างเรียบง่ายตามคติทางพุทธศาสนา เช่น แดง เขียด บัว ส่วนชื่อที่แสดงความหมายทางนามธรรมมักมีความหมายเกี่ยวกับเรื่องบุญ มงคล และความต้องการความเจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะในด้านสติปัญญาที่มีมากกว่าทุกยุคที่ผ่านมา แต่ก็ยังมีจำนวนการใช้ชื่อน้อยกว่าชื่อที่แสดงความหมายทางรูปธรรม

๓.๓ สมัยรัตนโกสินทร์ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช (รัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๕) ชื่อส่วนใหญ่มีความหมายแสดงรูปธรรม เป็นความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น ปริก อึ่ง นิล และแสดงรูปธรรมกิริยาอาการต่าง ๆ ที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ยิ้ม ผูก เสี่ยงม นอกจากนี้มีชื่อที่แสดงความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ซึ่งแสดงลำดับความเป็นลูกคนโต - คนเล็ก เช่น พี่งใหญ่ - พี่งเล็ก เอมใหญ่ - เอมเล็ก ซึ่งต่างจากสมัยสุโขทัยที่แสดงความสัมพันธ์ตามลำดับที่

๓.๔ สมัยรัตนโกสินทร์ระบอบประชาธิปไตยตอนต้น (พ.ศ. ๒๔๗๙ - ๒๔๙๖) มีทั้งชื่อที่แสดงความหมายตามคตินิยมเดิม เช่น ฉิม อยู่ ละมุน และชื่อที่แสดงความหมายใหม่แตกต่างจากเดิม คือ ชื่อที่แสดงถึงอำนาจ ชัยชนะ เช่น เฉลิมพล มีชัย ชื่อที่แสดงถึงความรู้ ความฉลาด เช่น โกวิท สุธี ปรีชา ชื่อเหล่านี้แสดงถึงการพัฒนาทางการศึกษาและการมุ่งพัฒนาสังคมไทยในสมัยนั้น นอกจากนี้ยังมีการนำคติการตั้งชื่อตามคัมภีร์นามทักษาปกรณ์ ซึ่งเป็นวิธีการตั้งชื่อตามโหราศาสตร์มาใช้ แต่ก็ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก

๓.๕ สมัยปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๒๕) การตั้งชื่อของคนไทยในยุคนี้ มีความแตกต่างจากสมัยอยุธยาอย่างชัดเจน กล่าวคือ นิยมใช้วิธีการตั้งชื่อตามคัมภีร์นามทักษาปกรณ์ นิยมใช้คำที่ทันสมัย แปลก หรือคำที่มีความหมายเป็นมงคลมาประกอบในการตั้งชื่อ สำหรับชื่อของเพศชายมักแสดงความหมายเกี่ยวกับอำนาจ ชัยชนะ ส่วนชื่อของเพศหญิงมักมีความหมายแสดงถึงความงาม นอกจากนี้การตั้งชื่อยังคงดำรงคติความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ด้วยการตั้งชื่อบุคคลในครอบครัวให้คล้องจองกันในเรื่องอักษรหรือเสียง

งานของสุภาพวรรณทำให้ทราบถึงลักษณะการตั้งชื่อของคนไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว และแสดงความหมายตามคติความเชื่อของคนไทยในแต่ละยุคสมัย

นันทนา รณเกียรติ (๒๕๓๑) ศึกษาเรื่อง "ลักษณะการตั้งชื่อเล่นของคนไทย" โดยวิเคราะห์จากชื่อเล่นของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นผู้อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ที่มาของการตั้งชื่อเล่นที่คนไทยนิยมนั้นมักตั้งตามเหตุการณ์สำคัญขณะเกิด ตามวัน เดือน ปีเกิด หรือตามชื่อสถานที่เกิด ตั้งตามความหวังของพ่อแม่ที่ต้องการให้ลูกมีลักษณะนั้น ๆ ตั้งตามลำดับที่ของคนในครอบครัว ตั้งตามสภาพเหตุการณ์ตอนที่แม่ตั้งครรภ์ ตั้งตามลักษณะทางกายภาพหรือกิริยาของลูก และตั้งตามความไพเราะของเสียงหรือชื่อที่มาจากภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

งานของนันทนา รณเกียรติ แสดงให้เห็นว่าคนไทยนิยมตั้งชื่อเล่นโดยมีที่มาต่าง ๆ กัน

วนิดา เจริญสุข (๒๕๓๑) ศึกษาเรื่องนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนโดยใช้วิธีการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุล ความหมายของนามสกุล และค่านิยมที่สะท้อนจากความหมายของนามสกุล โดยมีขอบเขตการศึกษาเฉพาะนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีหลักฐานว่าเปลี่ยนมาจากแซ่จีน และความหมายของแต่ละหน่วยศัพท์ที่ประกอบขึ้นเป็นนามสกุล ไม่ศึกษาความหมายทั้งหมดของแต่ละนามสกุล และที่มาตลอดจนโครงสร้างของนามสกุล ข้อมูลที่นำมาศึกษาได้จากการสุ่มตัวอย่างนามสกุลที่มีผู้ขอเปลี่ยนจากแซ่จีน ที่แผนกทะเบียนชื่อบุคคล กองทะเบียนกลางกระทรวงมหาดไทย โดยนำนามสกุลทั้งหมดมาเรียงตามตัวอักษรแล้วคัดนามสกุล ๕ อันดับแรกที่ขึ้นต้นด้วยคำเดียว กันมาเป็นข้อมูล เช่น นามสกุลที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า "กร" ได้แก่ กรพานิชกุล กรรักษ์นุกุล กรวิลาศ กรศิริวิไล และกรไสว ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

๑. หลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนมี ๒ วิธี วิธีที่หนึ่ง คือตั้งนามสกุลให้ปรากฏเค้าของแซ่เดิมมี ๓ ลักษณะ คือ มีเค้าทางเสียงของแซ่เดิมเป็นลักษณะที่

พบมากที่สุด เช่น นามสกุล “กู่เซิดซวงศ์” มาจาก “แซ่กู่” ลักษณะที่พบรองลงมาคือ มีเค้าทางด้านความหมายของแซ่เดิม เช่น นามสกุล “แดงวิจิตรตระการ” มาจาก แซ่อั้ง (แดง) ลักษณะที่พบน้อยที่สุดคือ มีเค้าทางเสียงและความหมายของแซ่เดิม เช่น นามสกุล “จอมประเสริฐกุล” มาจาก “แซ่เจ้า” (ผู้ยิ่งใหญ่) หลักเกณฑ์วิธีที่สองพบมากกว่าวิธีที่หนึ่ง คือ ตั้งนามสกุลโดยไม่มีเค้าหรือความสัมพันธ์กับแซ่เดิม มี ๒ ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นการตั้งนามสกุลโดยไม่มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม เพราะแซ่เดิมสืบความหมายไม่ได้ เช่น เดิม “แซ่จั่ว” ตั้งใหม่เป็นนามสกุล “วรเดชอนันต์” และอีกลักษณะหนึ่งคือตั้งนามสกุลโดยไม่มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม ทั้งที่สามารถสืบความหมายของแซ่เดิมได้ เช่น เดิม “แซ่นิม” (ปา) ตั้งใหม่เป็นนามสกุล “เหมือนแก้วจินดา”

๒. นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนจะมีความหมายทั้งที่เป็นความหมายทางรูปธรรมและนามธรรม ความหมายของนามสกุลเหล่านี้ถือว่าเป็นความหมายที่ดีเป็นสิริมงคล มีความหมายสำคัญถึง ๓๔ ความหมาย ความหมายที่ได้รับความนิยมมาก มักเป็นความหมายที่แสดงถึงสิ่งที่บุคคลนั้นต้องการอยากจะมี ได้แก่ ความเป็นเลิศ ความมั่งคั่งร่ำรวย ความเจริญรุ่งเรือง ความรู้ ความสามารถ ตามลำดับ หน่วยศัพท์ที่ใช้แสดงความหมายมีทั้งภาษาไทย และภาษาบาลี - สันสกฤต โดยพบหน่วยศัพท์ที่เป็นภาษาบาลี - สันสกฤตมากกว่าหน่วยศัพท์ที่เป็นภาษาไทย และยังพบว่านามสกุลประเภทที่มี ๓ หน่วยศัพท์มีมากที่สุด และนามสกุลประเภทที่มี ๕ หน่วยศัพท์มีน้อยที่สุด

๓. ค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีนที่สะท้อนจากความหมายของนามสกุลที่พบมี ๖ ประการคือ

๓.๑ ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต เช่นนามสกุล ดีพร้อมเลิศ ธนาภลสมบัติ รุ่งโรจน์กุล สุริยาพร ดำรงชาติไทย รักเกียรติงาม เพริศแพรวศรี อำนาจเกษม หรรษาฤทัยวงศ์ กิตติวรานนท์ เสรีเจริญวนิช เป็นต้น

๓.๒ ค่านิยมเกี่ยวกับความรู้ความสามารถเป็นสิ่งที่น่ายกย่อง เช่น นามสกุล วิจิตรชำนาญ เมธีเจริญวงศ์ สามารถศิริ วิทย์ธีรศักดิ์ วุฒิสักดิ์ไพศาล เป็นต้น

๓.๓ ค่านิยมเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ เช่นนามสกุล กุศลอุภินาล ธัมมะประสิทธิ์ อุเบกขานุกุล พรหมผดุงชีพ เทวาพิทักษ์สิน ฤกษ์พรมงคล เป็นต้น

๓.๔ ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคน เช่นนามสกุล องอาจสกุลรัตน์ มานะโรจนานนท์ วิเศษพงศ์อารีย์ วาจางามเลิศ ยุติธรรมวรวาท กตัญญูเกิดผล วินัยธรรม เสถียรมจิตต์เกษม มิตรสัมพันธ์สุข เป็นต้น

๓.๕ ค่านิยมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อาชีพที่คนกลุ่มนี้นิยมชื่นชมมากกว่าอาชีพอื่น ๆ คือ อาชีพการค้าและธุรกิจต่าง ๆ เช่นนามสกุล ไวศยศิริกุล วินชัฎญาทรัพย์ เป็นต้น

๓.๖ ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เช่นนามสกุล ชนกศรีธร มาตานุสรณ์ โอรสไตรรัตน์ ญาติอุปลัมภ์ เป็นต้น

การศึกษาของวนิดา เจริญสุข ทำให้ทราบวิธีการตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนว่ามีทั้งวิธีตั้งให้ปรากฏคำของแซ่เดิม และไม่ปรากฏคำของแซ่เดิม ตลอดจนความหมายที่นิยมนำมาใช้ตั้งนามสกุลมักเป็นความหมายที่ดีเป็นสิริมงคล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีนในด้านต่าง ๆ

จรรยาศรี มุลสวัสดิ์ (๒๕๓๕) ศึกษาเรื่อง "การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวล้านนาในจังหวัดเชียงราย" เป็นการศึกษาในด้านภาษา โครงสร้าง และความหมายของชื่อเพื่อหาลักษณะค่านิยม ความเชื่อ และแนวทางการดำเนินชีวิตของชาวล้านนาที่สะท้อนจากชื่อ ๓ ประเภท คือ ชื่อจริง ชื่อเรียก และชื่อสร้อยของชาวล้านนา

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าภาษาที่ชาวล้านนาใช้ในการตั้งชื่อมีการเปลี่ยนแปลง คือ เดิมจะมีความนิยมใช้ภาษาไทยล้านนาอยู่มากและต่อมาได้ค่อย ๆ รับเอาภาษาบาลี - สันสกฤต ภาษาเขมร รวมทั้งภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ในการตั้งชื่อมากขึ้น ส่วนในเรื่องจำนวนพยางค์พบว่า มีการลดจำนวนคำ ๑ พยางค์ลงและเพิ่มจำนวนพยางค์ขึ้นเป็นสอง สาม สี่ และห้าพยางค์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวล้านนาได้มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางด้านภาษาในการตั้งชื่อเข้าสู่ถิ่นล้านนา

ทางด้านความหมายของชื่อได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินชีวิตและค่านิยมของชาวล้านนาเกี่ยวกับความมั่งมี ความผูกพันของชาวล้านนาที่มีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ค่านิยมในด้านความสวยงาม และความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนา นอกจากนี้ความหมายจากชื่อของชาวล้านนายังได้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะสังคมที่มีความรักใคร่ปรองดองกัน มีความผูกพันกันฉันพี่น้อง มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายมองโลกและชีวิตในแง่ดี เชื้อเพื่อเชื้อแม่ต่อกัน และมักประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอยู่เสมอ

งานวิจัยจรรยาบรรณ มุสลิมส์ ทำให้เห็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางภาษาในการตั้งชื่อของชาวล้านนาเกี่ยวกับเรื่องที่มาของภาษา และจำนวนพยางค์ ที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อตลอดจนความหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะสังคม และวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

วรรณภา สว่างตระกูล (๒๕๔๐) ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทยในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อจริงในเรื่องจำนวนพยางค์ การสร้างคำ ที่มาของภาษา และความหมายตามตัวแปรเพศและอายุ ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

ในเรื่องจำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อ มีตั้งแต่ ๑ พยางค์ถึง ๕ พยางค์ ซึ่งโดยภาพรวมปรากฏชื่อตัวอย่างที่มีจำนวนพยางค์ ๒ พยางค์มากที่สุด รองลงมาคือ ๓ พยางค์ และ ๕ พยางค์ ตามลำดับ ทั้งนี้ ชื่อของเพศชายมีจำนวนพยางค์น้อยกว่าชื่อของเพศหญิงในกลุ่มอายุเดียวกัน และชื่อของกลุ่มอายุมากมีจำนวนพยางค์น้อยกว่าชื่อของกลุ่มอายุน้อยในเพศเดียวกัน

เรื่องการสร้างคำพบว่ารายชื่อตัวอย่างเป็นคำผสมมากที่สุด รองลงมาคือคำโดด และเป็นคำผสมน้อยที่สุด ทั้งนี้ชื่อของเพศชายมีการสร้างคำที่ซับซ้อนน้อยกว่าชื่อของเพศหญิงในกลุ่มอายุเดียวกัน กล่าวคือ ชื่อของเพศชายมีการสร้างคำที่เป็นคำโดดมากที่สุด ขณะที่ชื่อของเพศหญิงมีการสร้างคำที่เป็นคำผสมมากที่สุด และชื่อของกลุ่มอายุมากมีการสร้างคำที่ซับซ้อนน้อยกว่าชื่อของกลุ่มอายุน้อยในเพศเดียวกัน

ทางด้านที่มาของภาษาพบว่าชื่อส่วนใหญ่มีที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤตมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทย โดยในกลุ่มอายุมาก ชื่อของทั้งเพศชายและเพศหญิงมีที่มาของภาษาที่เป็นภาษาไทยมากที่สุด ส่วนในกลุ่มอายุน้อย ชื่อของทั้งสองเพศมีที่มาจากภาษาที่เป็นบาลี - สันสกฤตมากที่สุด

สำหรับเรื่องความหมายพบว่าความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อที่มีความถี่สูงสุด คือ ประเภทอำนาจ ชัยชนะ ความเป็นเลิศ ความกล้าหาญ ความงาม รองลงมาคือ ประเภทความเจริญ ชื่อเสียง บุญ มงคล เทพ ประเภทความรู้ ความฉลาด ประเภทความรัก ความสุข และประเภทดอกไม้ ต้นไม้ ผลไม้ ตามลำดับ ทั้งนี้ชื่อของเพศชายมีความหมายที่แตกต่างจากชื่อของเพศหญิงในกลุ่มอายุเดียวกัน กล่าวคือ ชื่อของเพศชายมีความหมายเกี่ยวกับอำนาจ ชัยชนะ ความเป็นเลิศ ความกล้าหาญมากที่สุด ในขณะที่ชื่อของเพศหญิงมีความหมายเกี่ยวกับความงาม ความบริสุทธิ์มากที่สุด และชื่อของกลุ่มอายุมากมีความหมายแตกต่างจากชื่อของกลุ่มอายุน้อย กล่าวคือ ชื่อของกลุ่มอายุมากมีความหมายเกี่ยวกับความงาม ความบริสุทธิ์มากที่สุด ส่วนชื่อของกลุ่มอายุน้อยมีความหมายเกี่ยวกับอำนาจ ชัยชนะ ความเป็นเลิศ ความกล้าหาญมากที่สุด

งานของวรางคณา สว่างตระกูล แสดงให้เห็นว่าเพศและอายุเป็นตัวแปรสำคัญต่อการใช้ภาษาของคนไทยในกรุงเทพมหานครทำให้เกิดความแตกต่างทั้งเรื่องจำนวนพยางค์ การสร้างคำ ที่มาของภาษาและความหมาย

จริญญา ธรรมโชโต (๒๕๔๐) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเล่นของคนไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตรัง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางเสียง ที่มาของภาษาและความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อเล่นว่าสามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ระหว่างรุ่นบิดามารดากับบุตร และระหว่างรุ่นบุตรกับบุตรหรือไม่ อย่างไร

ผลการศึกษาพบว่าในรุ่นบิดามารดากับบุตรนั้น ลักษณะภาษาทั้ง ๓ ลักษณะ คือ ลักษณะทางเสียง ที่มาของภาษา และความหมายแสดงความสัมพันธ์กันน้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ส่วนในรุ่นบุตรกับบุตรพบว่า มีลักษณะภาษาที่แสดงถึงความสัมพันธ์สูงกว่าร้อยละ ๕๐ ได้แก่ เรื่องเสียง ที่มาของภาษา ส่วนเรื่องความหมายแสดงถึงความสัมพันธ์ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐

ในเรื่องเสียงที่ใช้ในการตั้งชื่อเล่นพบว่าในรุ่นบิดามารดากับบุตรใช้รูปแบบของชื่อเล่นที่มีเสียงวรรณยุกต์เดียวกันมากที่สุด รองลงมาคือเสียงพยัญชนะต้นเดียวกัน และเสียงพยัญชนะท้ายเดียวกัน ในรุ่นบุตรกับบุตรใช้รูปแบบของชื่อเล่นที่มีเสียงพยัญชนะต้นเดียวกันมากที่สุด รองลงมาคือ เสียงพยัญชนะต้นกับเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน

เรื่องที่มาของภาษาพบว่าในรุ่นบิดามารดากับบุตรมีความสัมพันธ์ของชื่อเล่นที่ตั้งจากภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาบาลี - สันสกฤต ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน ตามลำดับจากมากไปน้อย ส่วนในรุ่นบุตรกับบุตรมีความสัมพันธ์ของชื่อเล่นที่ตั้งจากภาษาอังกฤษสูงที่สุด และรองลงมาคือ ภาษาไทย ภาษาบาลี - สันสกฤต และภาษาจีน ตามลำดับจากมากไปน้อย สำหรับเรื่องความหมายอันเกี่ยวเนื่องกับการตั้งชื่อเล่น มีทั้งหมด ๑๔ กลุ่มทางความหมาย ความหมายที่มีความถี่สูงที่สุดในทั้งสองรุ่นคือ ความหมายเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ

เมื่อแยกความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นบิดามารดากับบุตรย่อยออกเป็น บิดากับบุตร และมารดากับบุตร ผลการศึกษาในเรื่องเสียง ที่มาของภาษา และความหมายนั้นพบว่า ไม่มี ความแตกต่างกัน ทั้งนี้ความสัมพันธ์ในรุ่นบิดามารดากับบุตร และรุ่นบุตรกับบุตร มีการแสดงความสัมพันธ์ในเรื่องเสียงมากที่สุด รองลงมาคือ ที่มาของภาษา และสุดท้ายคือ ความหมาย ความถี่ของการแสดงความสัมพันธ์ในรุ่นบุตรกับบุตรสูงกว่ารุ่นบิดามารดากับบุตรเสมอในทุก ลักษณะภาษา

การศึกษาในงานวิจัยของ จริญญา ธรรมโชติ แสดงให้เห็นว่าการตั้งชื่อเล่นของคนไทยมีความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ระหว่างรุ่นบิดามารดากับบุตร และระหว่างรุ่นบุตรมีความแตกต่างกันทั้งในด้านเสียง ที่มาของภาษา และความหมาย

วิรัช ศิริวัฒนนะนาวิน (๒๕๔๔) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาการตั้งชื่อของคนไทย” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นมาของการตั้งชื่อและการตั้งชื่อตามหลักโหราศาสตร์ของคนไทย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผู้ตั้งชื่อและเงื่อนไขในการตั้งชื่อ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ของชื่อบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

ความเป็นมาของการตั้งชื่อของคนไทยมีความสอดคล้องกับค่านิยมและความเชื่อของคนไทยมาตลอดทุกยุคทุกสมัย เป็นต้นว่า ความเชื่อเรื่องอำนาจลึกลับ และความเชื่อทางพุทธศาสนา ส่วนหลักโหราศาสตร์ในการตั้งชื่อที่เป็นที่นิยมได้แก่ “นามทักษาปกรณ์” ซึ่งแบ่งเป็น ๓ หลัก หลักแรก คือ หลักการตั้งชื่อตามอักษรวันเกิด ซึ่งเป็นหลักการที่เป็นที่นิยมมากที่สุด หลักที่สอง คือ หลักการตั้งชื่อตามนามกำเนิด และหลักสุดท้าย คือ หลักการตั้งชื่อตามนามปีเกิด ทั้งนี้ทุกหลักล้วนแนะนำให้หลีกเลี่ยงอักษรที่เป็นกาลกิณี

ในเรื่องผู้ตั้งชื่อพบว่า ผู้ตั้งชื่ออาจได้แก่ บิดามารดา พระภิกษุ ญาติผู้ใหญ่ ผู้รู้ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกาเกิดของทารกโดยบิดามารดาจะเป็นผู้ตั้งชื่อเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีแนวโน้มว่าบิดามารดาจะตั้งชื่อน้อยลง และเลือกชื่อจากหนังสือแนะนำการตั้งชื่อนำมากขึ้น ส่วนเงื่อนไขในการตั้งชื่อพบว่ามี ๔ เงื่อนไข คือ เพศ หลักโหราศาสตร์ ความหมาย ความไพเราะ ความแปลกใหม่ ชื่อบุคคลในครอบครัว นามสกุล การเลียนแบบ และเสียงที่อาจเกิดปัญหา ทั้งนี้กลุ่มอายุน้อยมีแนวโน้มว่าจะตั้งชื่อให้มีความแปลกใหม่มากขึ้น

เรื่องความสัมพันธ์ของชื่อบุคคลในครอบครัวเดียวกันพบว่ามีความสัมพันธ์ ๔ ประเภท คือ ความสัมพันธ์ทางเสียง ประกอบด้วยความสัมพันธ์ทางเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์หน้า ความสัมพันธ์ทางเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์หลัง ความสัมพันธ์ทางเสียงพยัญชนะต้นของทุกพยางค์ และความสัมพันธ์ทางเสียงสัมผัสสระ ความสัมพันธ์ทางพยางค์ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ทางรูปพยางค์หน้า และความสัมพันธ์ทางรูปพยางค์หลัง ความสัมพันธ์ทางคำ และความสัมพันธ์ทางความหมาย ทั้งนี้ความสัมพันธ์ทางเสียงเป็นความสัมพันธ์ที่ปรากฏพบมากที่สุด เพราะตั้งชื่อได้ไม่ยากยกเว้นความสัมพันธ์ทางเสียงพยัญชนะต้นของทุกพยางค์ อย่างไรก็ตามพบว่าคนไทยกลุ่มอายุน้อยมีแนวโน้มว่าจะตั้งชื่อบุคคลในครอบครัวให้มีความสัมพันธ์กันมากขึ้น

งานของวิรัช ศิริวัฒนนะนาวิน ทำให้เห็นว่าการตั้งชื่อของคนไทยมีเงื่อนไขในการตั้งชื่อ ๙ อย่าง คือ เพศ หลักโหราศาสตร์ ความหมาย ความไพเราะ ความแปลกใหม่ ชื่อบุคคลในครอบครัว นามสกุล การเลียนแบบ และเสียงที่อาจเกิดปัญหา นอกจากนี้มีแนวโน้มที่จะตั้งชื่อบุคคลในครอบครัวให้มีความสัมพันธ์กันมากขึ้น

สมชาย สำเนียงงาม (๒๕๔๕) ศึกษาเรื่อง “ลักษณะภาษาที่แสดงความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย” เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย โดยการวิเคราะห์รูปคำและความหมายของชื่อคนไทยในกลุ่มอายุต่างกัน รวมทั้งเปรียบเทียบความเชื่อดังกล่าวในชื่อคนไทยภาคต่าง ๆ ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

ชื่อของคนไทยสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีโดยแสดงออกทั้งทางรูปคำและความหมายของชื่อ ทางรูปคำพบว่ามีการใช้รูปคำที่เป็นสิริมงคลตามตำราทักษา ซึ่งเป็นตำราโหราศาสตร์ที่นิยมใช้เป็นหลักในการตั้งชื่อ คือ เลี่ยงการใช้อักษรกาลกิณีประจำวันเกิด เลือกอักษรเดชหรืออักษรศรีนำหน้าชื่อ และตั้งชื่อให้มีความสัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่ ส่วนทางความหมายของชื่อนั้น พบว่ามีการเลือกใช้ความหมายของคำที่เป็นสิริมงคล ๑๒ กลุ่มความหมาย ที่ปรากฏจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ธรรมชาติ คนและวงศ์ตระกูล เกียรติยศชื่อเสียงและอำนาจ กิริยาและคุณลักษณะ ความรู้ความสามารถ ความสุขและความรัก ศาสนาและความเชื่อ ความเหมาะสมและการเปรียบเทียบ การดำรงอยู่ ลำดับและจำนวน

สำหรับการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย สมชาย สำเนียงงามได้วิเคราะห์จากชื่อของคนไทยกลุ่มอายุต่างกันซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนของชื่อที่ต่างสมัยกันได้ ทางด้านรูปคำพบว่า ชื่อคนกลุ่มอายุ ๘๑ ปีขึ้นไปหรือชื่อคนสมัยก่อนสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีน้อยกว่าชื่อคนในช่วงสมัยอื่น และมีแนวโน้มว่าชื่อของคนในสมัยที่ใหม่ขึ้นจะสะท้อนความเชื่อดังกล่าวมากขึ้นด้วย โดยจะใช้ชื่อที่เลี่ยงอักษรกาลกิณีและมีความสัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่มากขึ้น ทางด้านความหมายพบว่า ชื่อคนสมัยก่อนสะท้อนความเชื่อว่าการกระทำและการปฏิบัติของเจ้าของชื่อถือเป็นสิริมงคลมากที่สุด ในสมัยต่อมาถือว่าความดีงามและความเจริญรุ่งเรืองเป็นสิริมงคลมากที่สุด และในชื่อคนสมัยปัจจุบัน คือ ชื่อคนกลุ่มอายุ ๑ - ๒๐ ปี สะท้อนความเชื่อที่เปลี่ยนไปว่าความรู้ความสามารถถือเป็นสิริมงคลมากที่สุด

ทางด้านกรวิเคราะห์ความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อคนไทยภาคต่าง ๆ นั้นพบว่า ชื่อคนในสมัยก่อนสะท้อนความเชื่อในเรื่องดังกล่าวโดยแสดงออกทางการตั้งชื่อให้สัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่ และการเลือกใช้ความหมายแตกต่างกันตามภาค แต่การเลี่ยงอักษรกาลกิณี

ไม่แตกต่างกันตามภาคคือทุกภาคสะท้อนความเชื่อในระดับน้อยเท่า ๆ กัน ส่วนชื่อคนในสมัยปัจจุบันพบว่ามีกรหลีกเลียงอักษรกาลกิณี การใช้ชื่อที่มีความสัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่ และเลือกใช้ความหมายของชื่อแตกต่างกันตามภาค

การศึกษาของสมชาย สำเนียงงาม แสดงให้เห็นว่าชื่อของคนไทยสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณี โดยแสดงออกทั้งทางรูปคำที่เป็นสิริมงคลตามตำราทักษาปกรณ์ โดยหลีกเลียงอักษรกาลกิณีประจำวันเกิด เลือกอักษรเดช หรือ ศรี และตั้งชื่อสัมพันธ์กับชื่อพ่อแม่ ส่วนทางความหมายของชื่อที่เป็นสิริมงคลจะมี ๑๒ กลุ่มความหมาย ความหมายที่เด่นมาก ได้แก่ ความดีงามและความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ความรู้ความสามารถ เกียรติยศและอำนาจ

ปานทิพย์ มหาไตรภพ (๒๕๔๕) ศึกษาเรื่อง “นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” ซึ่งมีประเด็นศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เกณฑ์ในการตั้งนามสกุล รูปแบบและโครงสร้างของนามสกุล ความหมายของนามสกุล ตลอดจนค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนจากนามสกุลดังกล่าว ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

ในด้านเกณฑ์การตั้งนามสกุลพบว่ามี ๒ เกณฑ์ คือ การตั้งตามภูมิลำเนาของผู้ขอพระราชทาน และการตั้งโดยใช้กลวิธีทางภาษา การตั้งตามภูมิลำเนาของผู้ขอพระราชทาน ได้แก่ การตั้งตามชื่อและลักษณะทางสังคมของผู้ขอพระราชทานและบรรพบุรุษ ส่วนการตั้งตามเกณฑ์ทางภาษา ได้แก่ การตั้งโดยใช้ความหมายและเสียงของชื่อเดิมเป็นเกณฑ์

ในด้านโครงสร้างและรูปแบบของนามสกุลพบว่า นามสกุลประกอบด้วย ส่วนประกอบ ๒ ส่วน คือ [ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย)] และ [ณ + ชื่อสถานที่] โดยอาจปรากฏ ส่วนเดียวหรือสองส่วนก็ได้ ดังนั้นจึงมี ๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑. [ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย)] ๒. [ณ + ชื่อสถานที่] และ ๓. [ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย)] + [ณ + ชื่อสถานที่] และยังพบว่า ส่วนแรกของนามสกุลมักจะเป็น “ชื่อบรรพบุรุษ”

ในด้านความหมายของนามสกุลซึ่งพิจารณาจากหน่วยศัพท์นอกเหนือจากที่มาจากชื่อเดิมหรือภูมิลำเนาทางสังคมนั้นพบว่า มีการนำความหมายที่ดีเป็นสิริมงคลมาตั้ง ได้แก่ ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง การสืบเชื้อสาย คุณสมบัติ และความมั่งคั่งร่ำรวย

สำหรับค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนจากความหมายของนามสกุลพบว่ามี ๓ ประการ คือ ๑) คนไทยปรารถนาในความสุข ความเจริญและความมั่งคั่ง รวมทั้งความแตกต่างของการประกอบอาชีพระหว่างชาวไทยที่นิยมอาชีพรับราชการ ขณะที่ชาวจีน

นิยมอาชีพค้าขาย ๒) วัฒนธรรมในการเน้นฝ่ายชายในการสืบเชื้อสาย และ ๓) ความนิยมยกย่องบุคคลที่มีคุณสมบัติดี เช่น ความเป็นผู้มีความรู้ ความเมตตา ความเสียสละ

งานของ ปานทิพย์ มหาไตรภพ แสดงให้เห็นว่านามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มักจะนำชื่อเดิมหรือภูมิลำเนาหลังทางสังคมของบุคคลที่ขอพระราชทานมาตั้งเป็นส่วนหลัก และนำคำอื่นมาเสริมท้าย โดยมักจะเป็นคำที่มีความหมายดีเป็นสิริมงคล เช่น ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง การสืบเชื้อสาย คุณสมบัติ และความมั่งคั่งร่ำรวย ความหมายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อบุคคลจะเห็นได้ว่า มีทั้งผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อจริง ชื่อสกุล ชื่อเล่น รวมถึงผู้ศึกษาเกี่ยวกับชื่อจริง ชื่อเรียก และชื่อสร้อยด้วย ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อจริง ได้แก่ อะคินนาไซ (๑๙๕๗) สุภาพวรรณ ณ บางช้าง (๒๕๒๗) วรางคณาสว่างตระกูล (๒๕๔๐) วิรัช ศิริวัฒนนะนาวิน (๒๕๔๔) และ สมชาย สำเนียงงาม (๒๕๔๕) ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อสกุล ได้แก่ วนิตา เจริญสุข (๒๕๓๒) และปานทิพย์ มหาไตรภพ (๒๕๔๕) ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อเล่น ได้แก่ นันทนา รณเกียรติ (๒๕๓๑) และจริญญา ธรรมโชโต (๒๕๔๐) ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อจริง ชื่อเรียก และชื่อสร้อย ได้แก่ จริญญาศรี มูลสวัสดิ์ (๒๕๓๕)

ผู้ศึกษางานวิจัยดังกล่าวมีประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับชื่อบุคคลทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ประเด็นในการศึกษาที่เหมือนกัน ส่วนใหญ่จะศึกษาเกี่ยวกับลักษณะภาษาในการตั้งชื่อ ความหมายของชื่อ รวมถึงค่านิยมและความเชื่อของคนในสังคมนั้น ๆ ส่วนประเด็นในการศึกษาที่ต่างกัน มีดังนี้

๑. การศึกษาที่มาของชื่อ ศึกษาว่าชื่อมีที่มาจากแหล่งใด เช่น มาจากเหตุการณ์สำคัญขณะเกิด มาจากลำดับที่ของคนในครอบครัว มาจากสภาพเหตุการณ์ตอนที่แม่ตั้งครรภ์ เป็นต้น ซึ่งพบในงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อเล่นของนันทนา รณเกียรติ (๒๕๓๑)

๒. การศึกษาหลักเกณฑ์ในการตั้งชื่อ ศึกษาว่าชื่อมีหลักเกณฑ์ในการตั้งอย่างไร เช่น ตั้งตามภูมิลำเนาของผู้ขอ หรือตั้งตามกลวิธีทางภาษา พบในงานวิจัยที่เกี่ยวกับชื่อสกุลของปานทิพย์ มหาไตรภพ (๒๕๓๒) ตั้งตามคำของแซ่เดิม หรือ ตั้งโดยไม่มีคำของแซ่เดิมพบในงานวิจัยของวนิตา เจริญสุข (๒๕๓๒)

๓. การศึกษาเงื่อนไขในการตั้งชื่อ ศึกษาว่าชื่อมีเงื่อนไขในการตั้งอย่างไร เช่น ตั้งโดยคำนึงถึงเพศ คำนึงถึงหลักโหราศาสตร์ คำนึงถึงเสียงที่อาจเกิดปัญหา เป็นต้น ซึ่งพบในงานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อจริงของวิรัช ศิริวัฒนนะนาวิน (๒๕๔๔)

๔. การศึกษาความสัมพันธ์ของชื่อกับบุคคลในครอบครัว ศึกษาว่าชื่อมีความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวหรือไม่ อย่างไร เช่น ชื่อที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร หรือ ชื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบุตร พบในงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อเล่นของจริญญา ธรรมโชโต (๒๕๔๐) หรือชื่อมีความสัมพันธ์กับชื่อของบุคคลในครอบครัวทั้งในด้านเสียง พยางค์ คำ และความหมาย พบในงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อจริงของวิรัช ศิริวัฒนนะนาวิน (๒๕๔๔)

นอกจากนี้ยังพบว่าการศึกษาการตั้งชื่อบุคคลมีความแตกต่างในประเด็นย่อยเกี่ยวกับลักษณะภาษาในการตั้งชื่ออีกด้วย ได้แก่

๑. การศึกษาจำนวนพยางค์ ศึกษาว่าชื่อนั้นมีกี่พยางค์ พบในงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อจริง ของสุภาพรรณ ณ บางช้าง (๒๕๒๗) วรางคณา สว่างตระกูล (๒๕๔๐) และ งานวิจัยเกี่ยวกับชื่อจริง ชื่อเรียก และชื่อสร้อย ของจรรยาศรี มูลสวัสดิ์ (๒๕๓๕)

๒. การศึกษาที่มาของภาษา ศึกษาว่าชื่อนั้นมีที่มาจากภาษาใด เช่น มาจากภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศ พบในงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อจริงของสุภาพรรณ ณ บางช้าง (๒๕๒๗) วรางคณา สว่างตระกูล (๒๕๔๐) งานวิจัยเกี่ยวกับชื่อจริง ชื่อเรียก และชื่อสร้อยของจรรยาศรี มูลสวัสดิ์ (๒๕๓๕) งานวิจัยเกี่ยวกับชื่อเล่นของจริญญา ธรรมโชโต (๒๕๔๐) และในงานวิจัยของวนิดา เจริญสุข (๒๕๓๑)

๓. การศึกษาการสร้างคำ ศึกษาว่าชื่อนั้นมีการสร้างคำแบบใด เช่น เป็นคำโดด เป็นคำผสม เป็นคำผสม พบในงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อจริงของ วรางคณา สว่างตระกูล (๒๕๔๐)

๔. การศึกษาโครงสร้างภาษาของชื่อ ศึกษาว่าชื่อมีโครงสร้างภาษาแบบใด เช่น ชื่อที่เป็นคำนามเดี่ยว ชื่อเป็นคำนามผสม หรือชื่อที่เป็นวลี พบในงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อจริงของ อะคินนาโช (๑๙๕๗)

๑.๘.๒.๒ งานที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อสถานที่

ฟรานซ์ โบแอส (1964 : 171 - 176) ศึกษาเรื่อง "On Geographical Names of the Kwakiutl Indians" ซึ่งศึกษาระบบการตั้งชื่อทางภูมิศาสตร์ของชาวอินเดียนเผ่ากวากิอุทล์ โดยการศึกษาโครงสร้างทางภาษาและความหมายของชื่อสถานที่ต่าง ๆ ทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ แม่น้ำ เกาะ ภูเขา หมู่บ้าน และย่านต่าง ๆ สรุปผลการศึกษาดังนี้

๑. ลักษณะโครงสร้างทางภาษาของชื่อ โบแอสพบว่าชื่อสถานที่ทางภูมิศาสตร์ของชาวควากากูตล์ได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างทางภาษา คือมักจะใช้คำเติมหน้า (prefix) หรือคำเติมหลัง (suffix) เพื่อบอกลักษณะของสถานที่นั้นให้ชัดเจนขึ้น หรือแสดงความเชื่อมโยง หรือจุดประสงค์ของชื่อได้ด้วย เช่น แสดงตำแหน่งของสถานที่ ขนาด หรือลักษณะเฉพาะของธรรมชาติบริเวณนั้น

๒. ในส่วนความหมายของชื่อสถานที่ของชาวควากากูตล์ โบแอสพบว่าชนกลุ่มนี้มักจะต้องตั้งชื่อสถานที่โดยมีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่แวดล้อมตัวพวกเขา โดยชื่อเหล่านั้นอาจจะบรรยายรูปร่าง ลักษณะภูมิประเทศ และลักษณะเด่นของพื้นที่ที่เป็นจุดสนใจ อาทิ พื้นสีแดง (red ground) ชายหาดสีขาว (white beach) ร่องลึก (deep inside) ร่องหิน (shallow rock) เป็นต้น ความหมายของชื่อทางภูมิศาสตร์ของชนกลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของคนแต่ละกลุ่มแต่ละสมัย และยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันด้วย

งานของโบแอสทำให้ทราบว่าลักษณะโครงสร้างของชื่อทางภูมิศาสตร์ของชาวอินเดียนเผ่าควากากูตล์นั้นได้รับอิทธิพลมาจากโครงสร้างทางภาษาของชนกลุ่มนี้ รวมทั้งความหมายของชื่อก็สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันของคนในแต่ละพื้นที่ด้วย

วิยะดา จงบรรจบ (๒๕๓๔) ศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาษาในเรื่องที่มาของภาษา การสร้างคำ และการเรียงคำ ความหมายของชื่อ และวิเคราะห์ค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อธุรกิจการค้า

ผลการศึกษาพบว่าภาษาที่นำมาตั้งเป็นชื่อธุรกิจการค้ามากที่สุด คือ ภาษาอังกฤษซึ่งใช้วิธีการทับศัพท์ทั้งหมด รองลงมาคือชื่อภาษาไทยผสมกับภาษาบาลี - สันสกฤต และชื่อภาษาบาลี - สันสกฤต ตามลำดับ ทางด้านการสร้างคำพบว่า มีวิธีการสร้างคำ ๔ วิธี ได้แก่ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ และคำโดด เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ส่วนการเรียงคำมี ๒ ประเภท คือ ประเภทที่วางคำขยายไว้ข้างหน้า ซึ่งพบมากกว่าประเภทที่สอง คือ ประเภทที่วางคำขยายไว้ข้างหลัง

ด้านองค์ประกอบทางความหมายมี ๒ ประเภท คือ ประเภทที่มาจากชื่อเฉพาะประกอบด้วยชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่อบุคคลรวมกับชื่อสถานที่ และชื่อผลิตภัณฑ์ ในจำนวนนี้ชื่อธุรกิจการค้าที่มาจากชื่อบุคคลพบมากที่สุดอีกประเภทหนึ่ง เป็นชื่อที่มาจากความหมายที่ไม่ใช่

ชื่อเฉพาะ ความหมายเกี่ยวกับประเภทของธุรกิจการค้าเป็นความหมายที่พบมากที่สุด ความหมายเกี่ยวกับคุณภาพเป็นความหมายอันดับสอง และความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรืองและความเป็นศิริมงคลพบมากเป็นอันดับสาม

ค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อธุรกิจการค้าแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ ค่านิยมในการนำภาษาต่างประเทศมาตั้งเป็นชื่อธุรกิจการค้า ค่านิยมนี้วิเคราะห์ได้จากชื่อธุรกิจการค้าที่มาจากภาษาอังกฤษซึ่งมีความถี่มากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงการรับเอาความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากชาติตะวันตกเข้ามาในสังคมไทย ความนิยมในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อแสดงความมีระดับ และยอมรับในคุณภาพของสินค้าจากต่างประเทศ อีกประเภทหนึ่ง คือ ค่านิยมที่สะท้อนจากความหมายของชื่อธุรกิจการค้าแบ่งได้เป็น ค่านิยมที่เป็นนามธรรมซึ่งเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงยั่งยืน อำนาจ ชัยชนะ ความมีคุณธรรม และค่านิยมที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้า คุณภาพของชีวิต ความมั่งคั่งร่ำรวย และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยของ วิยะดา จงบรรจบ ทำให้ทราบลักษณะการสร้างคำในการตั้งชื่อธุรกิจการค้าว่ามี ๔ วิธีคือ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ และคำโดด และความหมายของชื่อนั้นแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ ความหมายที่มาจากชื่อเฉพาะ และความหมายที่ไม่ใช่ชื่อเฉพาะ ซึ่งความหมายนั้นสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในด้านต่าง ๆ ของคนไทย

ปราณี กุลละวณิชย์ (๒๕๓๕) ศึกษาเรื่อง “ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลกวางสี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย” ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านจ้วงในมณฑลทลกวางสีกับชื่อหมู่บ้านใน ๔ จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย คือ จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม และอุดรธานี โดยมุ่งวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างทางภาษาของชื่อเพื่อเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างของกลวิธีที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านของทั้งจ้วงและไทย

ผลการศึกษารูปได้ว่าวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านของชนสองกลุ่มที่พูดภาษาตระกูลไทด้วยกันนี้มีความเหมือนกันในหลักการ คือ มีลักษณะโครงสร้างทางภาษาที่ประกอบด้วยคำ ๒ คำ เป็นส่วนใหญ่ มีการใช้คำหลังที่ขยายความหมายของคำหน้า เช่น ภาษาจ้วง “byanding” (ภูเขาหิน, แดง) ภาษาไทย “ทรายขาว” ส่วนชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ ๓ คำก็มีลักษณะเหมือนกันด้วยคือ คำที่สามจะเป็นคำที่บอกทิศทางเป็นส่วนใหญ่ เช่น ภาษาจ้วง “hangnazdawj” (ทาง, นา, ไต้) ภาษาไทย “ผางหลวงเหนือ” ในประเด็นของการได้รับอิทธิพลทางภาษาที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านนั้น พบว่าชนทั้งสองกลุ่มมีการยืมคำจากแหล่งที่ต่างกัน คือ จ้วงยืมคำจีนกวางตุ้ง และไทยยืมบาลี - สันสกฤต แต่โครงสร้างหลักทางภาษาของชื่อหมู่บ้านส่วนใหญ่ก็เหมือนกันในแง่ของการเรียงลำดับคำ หรือการใช้ประเภทของคำที่นำมาประกอบเป็นชื่อ

นอกจากนี้วิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านของทั้งสองกลุ่มก็มีหลักการที่เหมือนกันคือ ใช้ลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่น และลักษณะการทำมาหากินเป็นหลักในการเรียกชื่อหมู่บ้านของตน ซึ่งมักจะปรากฏในคำแรกของชื่อหมู่บ้านเสมอ เช่น คำแรกในชื่อหมู่บ้านจ้วง มักเป็นคำที่มีความหมายบอกลักษณะที่ราบซึ่งอยู่ในบริเวณภูเขา หรือในที่ราบสูง เช่น ภูเขาหิน หน้าผาชัน พื้นที่ราบในที่สูง ในขณะที่ คำแรกของชื่อหมู่บ้านไทยมีความหมายบอกลักษณะเนินเตี้ย เช่น โพน โนน โคน ซึ่งชี้ให้เห็นได้ว่าชนทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในด้านลักษณะภูมิประเทศที่ตนอาศัยอยู่ กล่าวคือ คนจ้วงอยู่ในที่ราบในบริเวณภูเขาสูง และคนไทยอยู่ในบริเวณที่ลุ่มซึ่งไม่มีภูเขาสูง เป็นต้น ส่วนคำที่บอกถึงลักษณะการทำมาหากินที่พบมากที่สุดทั้งในชื่อหมู่บ้านจ้วงและชื่อหมู่บ้านไทยก็คือคำว่า “นา” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชนทั้งสองกลุ่มมีการประกอบอาชีพที่เหมือนกัน คือ การทำนา ปลูกข้าว หรือ ทำการเกษตร เป็นหลัก อย่างไรก็ตามการตั้งชื่อหมู่บ้านของไทยได้แสดงการตั้งชื่อที่เบี่ยงเบนไปจากหลักการดังกล่าวมากขึ้น คือ มีชื่อหมู่บ้านจำนวนหนึ่งที่ไม่มีลักษณะทั้งสองปรากฏอยู่ในชื่อ เช่น ศิลามงคล ราษฎร์เกษมศรี วิจิตรพัฒนา ชัยเจริญ เป็นต้น นอกจากนี้มีชื่อหมู่บ้านใหม่ที่แสดงให้เห็นวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านให้แตกต่างไปจากเดิม ได้แก่ นิคมศรีวิไล นิคมหนองจาน คำว่า “นิคม” นี้ชี้ไปถึงโครงสร้างการรวมตัวของคนไทยในลักษณะใหม่ที่แตกต่างไปจากโครงสร้างการรวมตัวแบบเดิม คือ แบบการรวมตัวกันของบ้านเข้าเป็นหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งคำสำคัญที่ใช้เรียกการรวมตัวดังกล่าวนั้นก็คือ คำว่า “บ้าน”

การศึกษาของปราณี กุลละวณิชย์ แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในมณฑลทวายสี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีลักษณะคล้ายกับโครงสร้างทางภาษาของชนในกลุ่ม คือ มีการใช้คำหลังขยายความหมายของคำแรก ซึ่งความหมายของคำแรกเป็นความหมายสำคัญที่สะท้อนให้เห็นลักษณะภูมิประเทศ และสภาพสังคมของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านมีแนวโน้มในการเลือกใช้คำที่มีความหมายดีเป็นสิริมงคลมาใช้ตั้งชื่อมากขึ้นด้วย

รุ่งอรุณ ทีฆชุนหเถียร และมะลิวัลย์ บุรณพัฒนา (๒๕๓๗) ศึกษาเรื่อง “ชื่อหมู่บ้านในอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม” โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาลักษณะการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม และศึกษาลักษณะความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี และสภาพภูมิศาสตร์ของอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านเหล่านั้น

ผลของการวิจัยสรุปว่าชื่อหมู่บ้านในอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มีลักษณะโครงสร้างทางภาษาที่ประกอบด้วยคำเพียงคำเดียว สองคำ และสามคำ ตามลำดับ มีการใช้คำหลังที่ขยายความหมายของคำหน้าให้ชัดเจนมากขึ้น เช่น วังโพธิ์ คำว่า “วัง” เป็นคำนามที่บอก

ให้ทราบว่าทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นแหล่งน้ำลึก และ “โพธิ์” เป็นชื่อพืชที่ช่วยขยายความหมายของคำนำว่าวังน้ำนี้มีต้นโพธิ์เป็นที่สังเกต หรือเป็นลักษณะเด่นของหมู่บ้าน

นอกจากนี้จำนวนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด ๙๐ ชื่อ หากนำมาจัดหมวดหมู่ตามความหมายของคำคำแรก สามารถจัดได้เป็น ๕ ประเภท คือ ประเภทที่บอกลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ ประเภทที่ไม่ใช่ลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ ประเภทที่บอกทิศทางหรือที่ตั้ง ประเภทที่บอกลักษณะเฉพาะด้านอื่น ๆ และประเภทที่เป็นชื่อประเพณี ในจำนวนชื่อหมู่บ้านทั้งหมดนั้น ชื่อหมู่บ้านประเภทที่เป็นลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์มีจำนวนมากที่สุด และชื่อหมู่บ้านประเภทที่บอกที่ตั้งหรือทิศทางมีจำนวนน้อยที่สุด

ชื่อหมู่บ้านยังสะท้อนให้เห็นลักษณะความคิดความเชื่อในการดำรงชีวิตของชาวบ้าน ๖ ประการ คือ วัฒนธรรมการเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน วัฒนธรรมการเกษตร วัฒนธรรมน้ำ วัฒนธรรมการดำรงชีวิต วัฒนธรรมเครื่องญาติ และวัฒนธรรมความเชื่อ

การศึกษาของรุ่งอรุณ ทีฆชุนหเถียร และมะลิวัลย์ บุรณพัฒนา แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านมีลักษณะตามโครงสร้างภาษาในภาษาไทยที่นำคำหลังมาขยายความหมายของคำนำให้ชัดเจนขึ้น รวมทั้งชื่อจะมีความหมายต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิดความเชื่อของคนในท้องถิ่นด้วย

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (๒๕๔๐ : ๑๒๑ - ๑๕๐) ศึกษาเรื่อง “ชื่อท้องถิ่นภาคใต้ในภาษามลายู” ได้วิเคราะห์ความหมายและที่มาของชื่อท้องถิ่นภาคใต้ในภาษามลายูเป็นหลัก โดยวิเคราะห์ความหมายของชื่อจังหวัดในภาคใต้ รวมทั้งวิเคราะห์ชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้านในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งชื่อท้องถิ่นในสามจังหวัดนี้มักเป็นภาษามลายู ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าชื่อท้องถิ่นภาคใต้ในภาษามลายูมีความหมายที่แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมเกษตรกรรมที่วิถีชีวิตของชาวบ้านผูกพันกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น ที่ลุ่ม ที่ราบ ภูเขา แม่น้ำ ฯลฯ ขณะเดียวกันความหมายของชื่อท้องถิ่นภาคใต้ยังแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนย้ายชุมชนของชาวบ้านถิ่นอื่นที่มาตั้งเป็นชุมชนใหม่ ทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านที่มีแหล่งทรัพยากรสำคัญ รวมทั้งสะท้อนให้เห็นความเชื่อความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อศาสนาอิสลาม ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงระบบอาวุโสและความสุภาพอ่อนน้อมของผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นด้วย

การศึกษาของประพนธ์ เรืองณรงค์ แสดงให้เห็นว่าความหมายของชื่อเป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนถึงสภาพสังคม วิถีชีวิต และความคิดความเชื่อของคนในท้องถิ่นได้

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง และวชิราภรณ์ วรรณดี (๒๕๔๔) ศึกษาเรื่อง “ชื่อหมู่บ้าน ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย : การศึกษาเบื้องต้น” สุจริตลักษณ์ และวชิราภรณ์ศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี โดยอาศัยข้อมูลจากทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช ๒๕๓๕ เพื่อศึกษาโครงสร้างทางภาษา และโครงสร้างทางความหมายของชื่อหมู่บ้าน ผลของงานวิจัยสรุปได้ว่า

โครงสร้างทางภาษาของชื่อหมู่บ้านมีลักษณะเหมือนโครงสร้างทางไวยากรณ์ระดับคำในภาษาไทย โดยส่วนใหญ่จะเป็นคำประสม ซึ่งพบทั้งคำประสม ๒ คำ ๓ คำ และ ๔ คำ เช่น ทะเลบก บ่อหัวกรวด และดอนแดงตาล นอกจากนี้ยังพบชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำโดดคำเดียว และคำบาลีสันสกฤตอยู่ด้วย

ส่วนโครงสร้างทางความหมายของชื่อหมู่บ้านใน ๘ จังหวัด สุจริตลักษณ์ และวชิราภรณ์ ศึกษาโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของนามทั่วไปที่ใช้เป็นคำแรกของชื่อหมู่บ้าน ผลปรากฏว่าสามารถแบ่งกลุ่มความหมายของชื่อหมู่บ้านออกได้เป็น ๕ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอรรถลักษณะทางภูมิศาสตร์ แบ่งเป็นนามทั่วไปเกี่ยวกับน้ำ-แหล่งน้ำ นามทั่วไปเกี่ยวกับที่ดอน และนามทั่วไปเกี่ยวกับภูมิประเทศลักษณะอื่น ๆ กลุ่มอรรถลักษณะที่ไม่ใช่คำบอกสภาพภูมิศาสตร์ แบ่งเป็นพืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ พื้นที่ที่ไม่ได้ลากถางเพื่อการเพาะปลูกและอาชีพ สิ่งก่อสร้างหรือสถานที่พบปะของชุมชน จำนวน บุคคล และภาษาชนกลุ่มอื่น กลุ่มอรรถลักษณะบอกที่ตั้งหรือทิศทาง แบ่งเป็นบุพพทบออกสถานที่และนามทั่วไปบอกสถานที่หรือจุดตำแหน่งที่แน่นอน กลุ่มอรรถลักษณะบอกความเป็นสิริมงคล และกลุ่มอรรถลักษณะบอกคุณสมบัติ และจากการแจกแจงความถี่ของนามทั่วไปที่ใช้เป็นคำแรกของชื่อหมู่บ้าน พบว่านามทั่วไปเกี่ยวกับน้ำและแหล่งน้ำมีจำนวนมากที่สุดในทุก ๆ จังหวัด

งานวิจัยของสุจริตลักษณ์ ดีผดุงและวชิราภรณ์ วรรณดี ทำให้ทราบถึงลักษณะโครงสร้างทางภาษาของชื่อหมู่บ้านว่ามีลักษณะเหมือนโครงสร้างทางไวยากรณ์ระดับคำในภาษาไทย ส่วนโครงสร้างทางความหมายจะมีคำแรกที่แสดงความหมายสำคัญที่บ่งบอกถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว รวมถึงความคิดความเชื่อของคนในท้องถิ่น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อสถานที่ที่จะเห็นได้ว่ามีทั้งผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อสถานที่ทางภูมิศาสตร์ และชื่อสถานที่ประกอบการทางธุรกิจการค้า ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อสถานที่ทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ ฟรานซ์ โบแอส (Boas, ๑๙๖๔ : ๑๗๑ - ๑๗๖) ปราวณี กุลละวณิชย์ (๒๕๓๕) รุ่งอรุณ ทิมชุนหเถียร และมะลิวัลย์ บุรณพัฒนา (๒๕๓๗)

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (๒๕๔๐) และ สุจริตลักษณ์ ดีมดุง และวชิราภรณ์ วรรณดี (๒๕๔๔) ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อสถานที่ประกอบการ ได้แก่ วิยะดา จงบรรจวบ (๒๕๓๔)

ผู้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับชื่อสถานที่ทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่มีประเด็นในการศึกษาที่เหมือนกัน คือ ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างทางภาษา เช่น จำนวนคำที่ประกอบกันในการเรียงลำดับคำในชื่อ เป็นต้น และความหมายของชื่อที่สะท้อนถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรม เช่น ลักษณะภูมิศาสตร์ ลักษณะการประกอบอาชีพ รวมถึงความคิดความเชื่อของคนในท้องถิ่นนั้น ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับชื่อสถานที่ประกอบการ ผู้วิจัยสังเกตว่ามีประเด็นที่ศึกษาทั้งที่เหมือนและแตกต่างจากการศึกษาชื่อสถานที่ทางภูมิศาสตร์ ที่เหมือนกันคือ การศึกษาความหมายและความเชื่อที่สะท้อนจากการตั้งชื่อ สำหรับส่วนที่ต่างกันคือ การศึกษาลักษณะภาษาเกี่ยวกับที่มาของภาษาว่ามาจากภาษาไทย หรือมาจากภาษาต่างประเทศ และการศึกษาการสร้างคำว่าเป็น คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ หรือคำโดด

หลังจากทบทวนวรรณกรรมทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยพบว่าประเด็นสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับชื่อและการตั้งชื่อ คือ ลักษณะทางภาษาของชื่อ เช่น โครงสร้างของชื่อ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับโครงสร้างภาษา หรือโครงสร้างของนามวลี จำนวนพยางค์ของชื่อ และลักษณะอื่น ๆ ของการใช้ภาษาในการตั้งชื่อ เช่น ประเภทของคำตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ นอกจากนี้ยังศึกษาเกี่ยวกับแหล่งที่มาของชื่อ ว่าชื่อมีที่มาจากแหล่งใด เช่น การตั้งชื่อบุคคลอาจจะตั้งตามตำราทักษา หรือตั้งให้สัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว การตั้งชื่อสถานที่อาจจะตั้งตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ หรือตั้งตามลักษณะการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ศึกษาความหมายของชื่อ ว่าชื่อมีความหมายเกี่ยวกับสิ่งใด เช่น ชื่อมีความหมายเกี่ยวกับความมั่งคั่งร่ำรวย ความมีอำนาจ ความสวยงาม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เป็นต้น รวมทั้งศึกษาลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมที่สะท้อนจากความหมายของชื่อ ว่าชื่อสะท้อนให้เห็นค่านิยม หรือความคิดความเชื่อของคนในสังคมในด้านใด เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับความมั่งคั่งร่ำรวย ค่านิยมเกี่ยวกับอำนาจ หรือ ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาการตั้งชื่อพันธุ์ไม้มงคลในภาษาไทย ในด้านลักษณะโครงสร้างของชื่อ ความหมายของชื่อ และความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อ การศึกษาลักษณะโครงสร้างของชื่อพันธุ์ไม้มงคล ผู้วิจัยจะศึกษาว่าชื่อมีลักษณะโครงสร้างคำเป็นแบบใด โดยจะอาศัยแนวการศึกษาของ อะคินนาโซ (๑๙๕๗) ที่แบ่งโครงสร้างของชื่อเป็นแบบคำ หรือวลี และแนวการศึกษาของ วรางคณา สว่างตระกูล (๒๕๔๐) ที่แบ่งโครงสร้างของชื่อออกเป็นคำผสม คำสถาน และคำโดด

ส่วนการศึกษาความหมายของชื่อและความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อ ผู้วิจัยจะอาศัยแนวคิดจากงานวิจัยของ สุภาพพรรณ ณ บางช้าง (๒๕๒๗) งานของสมชาย สำเนียงงาม (๒๕๔๕) งานของวนิดา เจริญสุข (๒๕๓๒) งานของวิยะดา จงบรรจบ (๒๕๓๔) และงานของรุ่งอรุณ ที่ชอุณหเถียร และมะลิวัลย์ บุรณพัฒนา (๒๕๓๗) ที่วิเคราะห์ความหมายจากคำที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อและจัดเป็นกลุ่มความหมายต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงความคิดความเชื่อของคนไทยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย